

ตอนที่ 3
อารยธรรมตะวันตกยุคกลาง

ผศ. มยุรี เจริญ

ตอนที่ 3
อารยธรรมตะวันตกยุคกลาง

	หน้า
บทที่ 1 อนารยชนและอาณาจักรแฟรงค์	171
บทที่ 2 ระบบฟีวด์ลและระบบแมนเนอร์	183
บทที่ 3 ศาสนาคริสต์	199
บทที่ 4 อาณาจักรไบแซนทีน	215
บทที่ 5 โลกอิสลาม	233

ประเมินผลก่อนการเรียน ตอนที่ 3

นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเรื่องอารยธรรมตะวันตกยุคกลางในเรื่องต่อไปนี้หรือไม่

1. สาเหตุของการสิ้นสุดอารยธรรมตะวันตกยุคโบราณและเริ่มต้นยุคกลางในคริสต์ศตวรรษที่ 5
2. สาระสำคัญหรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นในยุโรปยุคกลางตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 5–15 ซึ่งเป็นระยะเวลาจนถึง 1,000 ปี มีอะไรบ้าง

บทที่ 1

อนารยชนและอาณาจักรแฟรงค์

เค้าโครงเรื่อง

1. สภาพยุโรปยุคกลางตอนต้น
2. ความหมายและลักษณะทั่วไปของพวกอนารยชน
3. อาณาจักรแฟรงค์

สาระสำคัญ

1. สภาพยุโรปยุคกลางตอนต้น

ยุโรปยุคกลางตอนต้นเริ่มในคริสต์ศตวรรษที่ 5 เป็นสมัยที่พวกอนารยชนเยอรมันเข้ามาอยู่กระจัดกระจายตามดินแดนต่าง ๆ ของอาณาจักรโรมันโบราณ สภาพบ้านเรือนปรักหักพัง บ่อมปราการถูกทำลาย มีการปล้นสะดม โจรผู้ร้ายมีมาก ประชาชนได้รับความทุกข์ยาก ทำให้ความเจริญของยุคกลางหยุดชะงัก

2. ความหมายและลักษณะทั่วไปของพวกอนารยชน

อนารยชน หมายถึง คนต่างด้าวที่มีวัฒนธรรมด้อยกว่าพวกโรมันและพูดภาษาละตินไม่ได้

พวกอนารยชนมีหลายกลุ่ม ได้แก่ พวกสแกนดิเนเวีย แฟรงค์ แองเกิล แซกซอน จูตส์ อเลมานิ ออสโตรกอท วิสิกอท แวนเดิล และลอมบาร์ด

ลักษณะทั่วไปของพวกอนารยชน ได้แก่ ความคิดเกี่ยวกับผู้นำหรือหัวหน้าเผ่า ความเชื่อ การตัดสินคดีความ กฎหมาย การปกครอง และวัฒนธรรม

3. อาณาจักรแฟรงค์

ปฐมกษัตริย์ของอาณาจักรแฟรงค์ คือ โคลวิส ผู้ก่อตั้งราชวงศ์เมโรวิงเจียน มีความสามารถมาก ขยายดินแดนของอาณาจักรแฟรงค์ออกไปกว้างขวาง ส่วนอีกราชวงศ์หนึ่ง คือ ราชวงศ์คาโรลิงเจียน ผู้ก่อตั้งคือ เปแปงที่ 3 ซึ่งเคยเป็นสมุหราชสำนักของราชวงศ์เมโรวิงเจียน

ผู้นำที่มีความสามารถมากที่สุดของราชวงศ์คาโรลิงเจียน คือ จักรพรรดิชาร์ลเลอ-มาญมหาราช ผู้ได้สร้างความสำเร็จทางด้านต่าง ๆ ไว้อย่างมาก

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายสภาพยุโรปในคริสต์ศตวรรษที่ 5 ได้
2. สามารถเปรียบเทียบความสำคัญของพวกอนารยชนกลุ่มต่าง ๆ ได้ และอธิบายสภาพทั่วไปของพวกอนารยชนได้
3. สามารถเปรียบเทียบเรื่องราวของอาณาจักรแฟรงค์สมัยราชวงศ์เมโรวิงเจียนกับสมัยราชวงศ์คาโรลิงเจียนได้และอธิบายความเสื่อมของอาณาจักรแฟรงค์และความสำคัญของสนธิสัญญาแวร์ดัง ค.ศ. 843 ได้
4. อธิบายสภาพทั่วไปของดินแดนต่าง ๆ ของยุโรปยุคกลางตอนกลางและตอนปลายได้

อารยธรรมหรือความเจริญรุ่งเรืองของยุโรปยุคโบราณได้สิ้นสุดลงเนื่องจากการล่มสลายของจักรวรรดิโรมันตะวันตก และเป็นการเริ่มต้นยุโรปยุคกลางด้วย การศึกษาเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ของพวกเขาใหม่ คือ พวกอนารยชนที่อพยพจากภาคเหนือลงมาสู่ภาคใต้

1. สภาพยุโรปยุคกลางตอนต้น

สภาพยุโรปยุคกลางตอนต้นในคริสต์ศตวรรษที่ 5 เป็นสมัยที่พวกอนารยชนเชื้อสายเยอรมัน (German) หรือติวตอนิก (Teutonic) ได้เข้ามาอยู่กระจายตามดินแดนต่าง ๆ ที่เคยเป็นของจักรวรรดิโรมันอันยิ่งใหญ่ (The Great Roman Empire) หรือจักรวรรดิโรมันโบราณ (The Ancient Roman Empire) ที่มีศูนย์กลางอยู่ที่กรุงโรม (Rome) และสิ้นสุดลงด้วยการล่มสลายของอาณาจักรโรมันตะวันตก (The West Roman Empire) ใน ค.ศ. 476 เมื่อจักรพรรดิโรมิวลัส ออ กุ ส ตู ลุ ส (Romulus Augustulus) ถูกขับออกจากตำแหน่ง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการสิ้นสุดความเจริญของยุโรปยุคโบราณ และเป็นการเริ่มต้นยุโรปยุคกลาง (The Middle Age) หรือยุคมืด (The Dark Age) เพราะเป็นสมัยที่ยุโรปมีดินแดนสภาพบ้านเมืองเสื่อมปรាកการถูกทำลายเหลือแต่ซากหักพัง การคมนาคมไม่สะดวก ถนนชำรุด คุกคลองตันเขิน ที่อาบน้ำสาธารณะและท่อส่งน้ำขาดแคลนน้ำ ประชาชนระส่ำระสาย หวาดกลัวภัยจากการรุกรานของอนารยชนกลุ่มต่าง ๆ และการปล้นสะดมของโจรผู้ร้าย มีผลทำให้เกิดการหยุดชะงักความเจริญทางด้านศิลปวัฒนธรรมและวิทยาการต่าง ๆ

กิจกรรมการเรียนรู้ 1

1. ให้นักศึกษาอธิบายว่าทำไมคริสต์ศตวรรษที่ 5 จึงได้ชื่อว่าเป็นการเริ่มต้นยุคกลาง
2. ให้นักศึกษาอธิบายว่าทำไมยุคกลางตอนต้นจึงได้ชื่อว่าเป็นยุคมืด

2. ความหมายและลักษณะทั่วไปของพวกอนารยชน

ความหมายของ “อนารยชน” เป็นคำที่ชาวโรมันยืมมาจากภาษากรีก แปลว่า คนต่างดาวที่มีวัฒนธรรมด้อยกว่าและพูดภาษาละตินไม่ได้ มีถิ่นฐานเดิมอยู่บริเวณยุโรปเหนือแถบคาบสมุทรสแกนดิเนเวีย ทะเลเหนือ ทะเลบอลติก และกระจายลงมาบริเวณลุ่มแม่น้ำไรน์และแม่น้ำดานูบ

กลุ่มของพวกอนารยชนที่สำคัญ ๆ ได้แก่

พวกสแกนดิเนเวีย (Scandinavians) หรือพวกชาวเหนือ (The Northmen) หรือพวกไวกิง (Vikings) มีถิ่นฐานเดิมอยู่บริเวณคาบสมุทรสแกนดิเนเวีย เป็นพวกที่มีความชำนาญในการเดินเรือและชอบปล้นสะดมเมืองท่าต่าง ๆ ตามชายฝั่งทะเลของยุโรปตะวันตกและเกาะอังกฤษ ปัจจุบันพวกนี้เป็นบรรพบุรุษของพวกนอร์เวย์ สวีเดน ฟินแลนด์ และเดนมาร์ก

พวกแฟรงค์ (Frank) มีถิ่นฐานเดิมอยู่ทางด้านตะวันออกของแม่น้ำไรน์ ต่อมาในคริสต์ศตวรรษที่ 5 ได้เข้ามารุกรานแคว้นกอล (Gaul) โดยตั้งถิ่นฐานอยู่ทางด้านตะวันออกและทางตอนเหนือของประเทศฝรั่งเศสในปัจจุบัน มีผู้นำคนแรกที่สำคัญคือ เมโรวี (Merovee) ได้ขับไล่พวกฮัน (Huns) ซึ่งพ่ายแพ้การรบที่เมืองซาลองส์ (Chalons) ใน ค.ศ. 451 และการก่อตั้งอาณาจักรแฟรงค์อย่างถาวรก็เริ่มขึ้นในเวลาต่อมา

พวกแองเกิล (Angles) พวกแซกซอน (Saxsons) และพวกจูต (Jutes) มีถิ่นฐานเดิมอยู่ทางภาคเหนือของยุโรป มีความสามารถในการเดินเรือและเป็นโจรสลัดอยู่ทางแถบทะเลเหนือ ต่อมาในคริสต์ศตวรรษที่ 5 ได้เข้ามาโจมตีพวกโรมันและเดนส์ (Danes) บนเกาะบริเตนใหญ่ (Great Britain) และได้สถาปนาอาณาจักรใหม่เรียกว่า แองเกิลแลนด์ (Engleland) ปัจจุบันคือประเทศอังกฤษ (England)

พวกออลมานิ (Alemanni) หรือสวาเบีย (Swabia) เข้ามาตั้งถิ่นฐานทางตอนเหนือของแม่น้ำไรน์ แถบมณฑลอัลซาส (Alsas) ต่อมาใน ค.ศ. 496 โคลวิส (Clovis) ผู้นำชาวแฟรงค์ได้โจมตีพวกออลมานิได้เป็นผลสำเร็จ

พวกกอท (Goths) เป็นชนเผ่าใหญ่ที่สุด มีถิ่นฐานเดิมบริเวณชายฝั่งทะเลบอลติก ในคริสต์ศตวรรษที่ 3 พวกกอทได้แตกแยกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

— พวกออสโตรกอท หรือกอทตะวันออก (Ostrogoths หรือ East Goths) มีผู้นำที่มีความสามารถ คือ ซีโอดอริก (Theodoric) เข้าไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในคาบสมุทรอิตาลี ใน ค.ศ. 489 ได้สร้างเมืองราเวนนา (Ravenna) ให้เป็นเมืองหลวง ซึ่งเป็นศูนย์กลางสำคัญของศิลปกรรมต่าง ๆ จนกระทั่งถูกจักรพรรดิจัสติเนียนแห่งอาณาจักรไบแซนทีนปราบปรามใน ค.ศ. 554

— พวกวิสิกอท หรือกอทตะวันตก (Visigoths หรือ West Goths) ตั้งถิ่นฐานเดิมอยู่ทางภาคใต้ของรัสเซีย ต่อมาเมื่อถูกพวกฮันรุกรานมากขึ้นจึงขออนุญาตและเข้ามาพึ่งบุญของจักรพรรดิวาเลนส์ (Valens) แห่งกรุงคอนสแตนติโนเปิล ข้ามแม่น้ำดานูบเข้ามาอาศัยอยู่ในดินแดนของอาณาจักรโรมันตะวันออก พวกวิสิกอท ได้ยอมรับนับถือศาสนาคริสต์แล้ว ต่อมาใน ค.ศ. 378

พวกวิสิทกอธได้ปลงพระชนม์จักรพรรดิวาเลนส์ที่เมืองอาเดรนโนเปิล (Adrianople) และได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานในอาณาจักรโรมันตะวันออกเพิ่มมากขึ้น แต่ไม่สามารถโจมตีกรุงคอนสแตนติโนเปิลได้ ต่อมาใน ค.ศ. 401 อลาริก (Alaric) ผู้นำที่มีความสามารถของพวกวิสิทกอธได้เปลี่ยนนโยบายมาโจมตีอาณาจักรโรมันตะวันตก สามารถยึดกรุงโรมได้ และโจมตีต่อไปในแคว้นกอลและคาบสมุทรไอบีเรีย ตั้งถิ่นฐานอยู่ในสเปนตั้งแต่ ค.ศ. 415 โดยมีเมืองโทเลโด (Toledo) เป็นเมืองหลวงซึ่งมีอายุยืนยาวมาจนถึง ค.ศ. 711 พวกวิสิทกอธจึงพ่ายแพ้แก่พวกซาราเซ็น (Saracens) ที่มาจากแอฟริกาภาคเหนือ

พวกแวนเดล (Vandals) มีผู้นำที่มีความสามารถ คือ เกเซอร์ิก (Geceric) ได้รุกรานแคว้นกอล ข้ามเทือกเขาพีราเนียสไปยังสเปน ข้ามช่องแคบยิบรอลตาร์ไปยังแอฟริกาภาคเหนือและตั้งถิ่นฐานถาวรในดินแดนอัลจีเรีย ตูนิเซีย และโมร็อกโกในปัจจุบัน พวกแวนเดลได้ยอมรับนับถือศาสนาคริสต์ ต่อมาในคริสต์ศตวรรษที่ 8 อาณาจักรแวนเดลพ่ายแพ้แก่พวกมัวร์ (Moors)

พวกลอมบาร์ด (Lombard) เป็นพวกที่มีความเจริญน้อยที่สุด และมาปรากฏตัวในดินแดนอาณาจักรโรมันตะวันตกช้ากว่าพวกอื่น ๆ ซึ่งอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้พวกลอมบาร์ดสามารถดำรงอยู่ได้นานกว่าพวกอื่น ๆ ในคริสต์ศตวรรษที่ 5 พวกกอนารยชนลอมบาร์ดได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานถาวรทางตอนเหนือของอิตาลีแถบลุ่มน้ำโป ซึ่งต่อมาเรียกว่าบริเวณแคว้นลอมบาร์ด

ลักษณะทั่วไปของพวกกอนารยชนด้านต่าง ๆ

พวกกอนารยชนเผ่าต่าง ๆ มักจะทำสงคราม รบกันเสมอ ดังนั้น ผู้นำหรือหัวหน้าเผ่าจึงมักจะเป็นนักรบที่มีความสามารถ กล้าหาญและเข้มแข็ง เพื่อคุ้มครองป้องกันคนในเผ่าให้ปลอดภัยจากการรุกรานของพวกกลุ่มอื่น ๆ ในขณะเดียวกันคนในเผ่าจะแสดงความจงรักภักดีและซื่อสัตย์ต่อหัวหน้าเผ่าเป็นการตอบแทน วิธีการนี้เรียกว่า ระบบสวามิภักดิ์ (Commitatus)

พวกกอนารยชนนับถือเทพเจ้าหลายองค์ เชื่อโชคลางและอภินิหารต่าง ๆ เทพเจ้าที่สำคัญที่สุด คือ เทพโวเดน (Woden) ซึ่งเป็นเทพเจ้าแห่งสงคราม มีเทพเจ้าองค์อื่น ๆ ที่รู้จักกันในนามชื่อวันต่าง ๆ ของสัปดาห์ เช่น เทพทิว (Tieu) เป็นเทพเจ้าแห่งสงครามอีกองค์หนึ่งที่มีความสำคัญรองลงมา เทพธอร์ (Thor) เป็นเทพเจ้าแห่งลมฟ้าอากาศ ซึ่งเป็นที่นับถือของชาวไร่ชาวนา และเทพเฟรยา (Freya) เป็นเทพเจ้าแห่งพืชผล ความรื่นเริงและความอุดมสมบูรณ์ เป็นต้น

เมื่อพวกกอนารยชนเข้ามาตั้งหลักแหล่งในอาณาจักรโรมันแล้วก็ยังคงเชื่อในเทพเจ้าหลายองค์ เชื่อโชคลางและอภินิหารต่าง ๆ เช่นเดิม ต่อมาในคริสต์ศตวรรษที่ 5 พวกเยอรมันจึงได้เปลี่ยนจากการนับถือเทพเจ้าโวเดน (Woden) มาเป็นนับถือพระเจ้าในศาสนาคริสต์นิกายเอเรียน

(Arien) ซึ่งพวกโรมันถือว่าเป็นพวกนอกศาสนา

ทางด้านการตัดสินความต่าง ๆ พวกอนารยชนใช้ระบบการสาบานตน (Trail of Odeal) เช่น ลุยไฟ ดำน้ำ หรือการต่อสู้ด้วยการจวลเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ เมื่อพวกเยอรมันหันมานับถือศาสนาคริสต์ การสาบานตนก็ทำกับคัมภีร์ไบเบิลหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ของคริสเตียน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับกฎหมายไม่ได้เน้นที่ความยุติธรรม แต่มีไว้เพื่อยุติการต่อสู้การรบและยกเลิกการล้างแค้นอาฆาตกัน มาเป็นการตกลงด้วยการจ่ายเงินเป็นค่าทดแทน เรียกว่า เวอร์กิลด์ (Wergeld) การทำจวล (Dual) ซึ่งอาจใช้อาวุธหรือไม่ใช้ก็ได้ และไม่ถือว่าเป็นการฆ่ากัน แต่เป็นการลงโทษอย่างทันทีและด้วยวิธีการรุนแรง เป็นการตัดสินคดีความและเป็นการต่อสู้กันอย่างยุติธรรม

กฎหมายของพวกเยอรมันไม่ใช่เป็นสิ่งที่คนใดคนหนึ่งจัดทำขึ้น แต่เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีของชนเผ่าที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นเวลานาน พวกเยอรมันมักจะนำกฎหมายติดตัวไปด้วยทุกแห่ง ดังนั้นจึงไม่มีกฎหมายประจำท้องถิ่นและไม่เป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษร แต่มีลักษณะเป็นกฎหมายประจำตัวบุคคล (Personal Law) เมื่อมีกรณีพิพาทระหว่างเผ่าก็จะมี การพิจารณากันแต่ละคดีว่าจะใช้กฎหมายของเผ่าใด

เมื่อพวกเยอรมันเข้ามาตั้งถิ่นฐานในอาณาจักรโรมัน ได้มีการดัดแปลงปรับปรุงกฎหมายเพิ่มเติมเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ เวลา และสถานที่ ดังนั้น กฎหมายของพวกเยอรมันแบ่งออกเป็น 3 แบบ คือ กฎหมายเผ่าตามขนบธรรมเนียมประเพณี กฎหมายโรมัน และกฎหมายใหม่ที่จัดทำขึ้น กษัตริย์เยอรมันเป็นผู้ประกาศใช้กฎหมาย ไม่ใช่เป็นผู้ออกกฎหมาย และกษัตริย์จะปรึกษาหารือหรือไม่ปรึกษากับที่ประชุมก็ได้ กฎหมายจะมีความศักดิ์สิทธิ์ ใช้ได้ผลมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับอำนาจความสามารถและบุคลิกของกษัตริย์ของแต่ละพระองค์ ถึงแม้กษัตริย์จะไม่ใช่ออกกฎหมาย แต่ไม่ใช่ว่ากษัตริย์จะเท่ากับคนในปกครอง กษัตริย์ยังคงมีฐานะเหนือกว่า มีสิทธิและได้รับการคุ้มครองมากกว่าคนทั่วไป

ลักษณะการปกครองแบ่งออกเป็นหมู่บ้าน (Village) หลายหมู่บ้านรวมเป็นแคนทอน (Canton) และหลายแคนทอนรวมกันเป็นเผ่า (Tribe) แต่ละเผ่าจะมีผู้นำเผ่าและเลือกกษัตริย์ที่มีเชื้อสายนักรบที่กล้าหาญ เข้มแข็ง กษัตริย์จะแวดล้อมด้วยคณะบริวาร เรียกว่า Companians ซึ่งจะอยู่รับใช้กษัตริย์อย่างใกล้ชิด ทั้งในยามสงบและยามสงคราม กษัตริย์จะให้ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้า เครื่องใช้อื่น ๆ และอาวุธ ส่วนบริวารจะต้องให้ความจงรักภักดีและความซื่อสัตย์

วัฒนธรรมความเป็นอยู่และชีวิตครอบครัว พวกอนารยชนเลี้ยงชีพด้วยการล่าสัตว์ ตกปลา ปล้นสะดม ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้ชาย ส่วนผู้หญิงจะเพาะปลูก ทำงานบ้านและดูแลครอบครัว เครื่องแต่งกาย คนทั่วไปสวมเสื้อผ้าเนื้อหยาบ ส่วนผู้หญิงและนักรบมีเสื้อผ้าที่ประณีต มีปักด้วยเพชรพลอยหรือขนนก พวกนักรบต้องสวมชุดเกราะ

ผู้ชายเยอรมันให้เกียรติผู้หญิงมาก ผู้ชายกลัวญาติฝ่ายหญิงถูกจับเป็นเชลยมากกว่า ตนถูกจับ เมื่อเกิดสงครามหรือการต่อสู้กัน พวกผู้ชายจะออกรบ ถ้ามีบาดแผลก็จะนำมาอวดกันในครอบครัวเพื่อค้ำยกย่องของหญิงซึ่งผู้ชายถือว่ามีความค่าสูงมาก พวกเยอรมันเป็นนักรบและมักจะทำสงครามระหว่างเผ่าอยู่เสมอ ทำให้พวกเยอรมันมีความรู้ด้านการศึกษาน้อยมาก แทบไม่มีเลยเมื่อเทียบกับการเรียนรู้และการศึกษาศิลปวิทยาการของชาวโรมัน พวกเยอรมันส่วนมากไม่รู้หนังสือ ดังนั้น ยิ่งพวกเยอรมันเผ่าต่าง ๆ กระจัดกระจายตั้งถิ่นฐานเป็นแคว้นเล็กแคว้นน้อยในอาณาจักรโรมันตะวันตกมากเพียงใด อาณาจักรโรมันก็ยิ่งเสื่อมโทรมมากเพียงนั้น

กิจกรรมการเรียนรู้ 2

1. ให้นักศึกษาวาดแผนที่การตั้งถิ่นฐานของพวกอนารยชนกลุ่มต่าง ๆ ในยุโรป
2. ให้นักศึกษาอธิบายว่า ระบบสาบานตนของพวกอนารยชนมีอะไรบ้าง

3. อาณาจักรแฟรงก์ (The Frank Empire)

อาณาจักรแฟรงก์ก่อตั้งโดยพวกแฟรงก์ อยู่ในบริเวณแคว้นกอล (Gaul) ประกอบด้วย 2 ราชวงศ์ คือ ราชวงศ์เมโรวิงเจียน (Merovingian Dynasty, ค.ศ. 481-751) และราชวงศ์คาโรลิงเจียน (Carolingian Dynasty, ค.ศ. 751-843)

ราชวงศ์เมโรวิงเจียน

โคลวิสเป็นผู้นำที่มีความสามารถมาก รวบรวมดินแดนต่าง ๆ เข้ามาอยู่ในอำนาจ และก่อตั้งราชวงศ์เมโรวิงเจียน โดยใช้ชื่อตามบรรพบุรุษคือ เมโรวี (Merovee) มีเมืองปารีสเป็นเมืองหลวง ใน ค.ศ. 496 กษัตริย์โคลวิสได้หันมานับถือศาสนาคริสต์ตามแบบอย่างมเหสี คือ พระนางโคลทิลดา (Clotilda) หลังจากเอาชนะพวกอเลมานิได้ด้วยความยากลำบาก เหตุครั้งนี้มีผลสำคัญมากต่อการเมืองการปกครอง เพราะทำให้กษัตริย์โคลวิสได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากสันตะปาปา พระบาทหลวง และคริสตศาสนิกชนในดินแดนยุโรป ทำให้อาณาจักร

แฟรงค์ซึ่งเป็นของพวกอนารยชนได้รับการยอมรับมากขึ้น กษัตริย์โคลวิสจึงได้สร้างโบสถ์ขึ้นที่เมืองปารีส ชื่อ Holy Apostles

ราชวงศ์คาโรลิงเจียน

เปแปงที่ 3 (Pepin III, the Short) ได้สถาปนาเป็นปฐมกษัตริย์ของราชวงศ์คาโรลิงเจียน ใน ค.ศ. 751 และสามารถสร้างสิทธิธรรม (Legitimacy) ของราชวงศ์คาโรลิงเจียน ได้เปลี่ยนฐานะจากตำแหน่งสมุหราชสำนัก (Mayor of the Palace) ในสมัยราชวงศ์เมโรวิงเจียน มาเป็นกษัตริย์ของราชวงศ์ใหม่ โดยความเห็นชอบของสันตะปาปาซาคาเรียส (Pope Zacharias) และได้รับการสนับสนุนจากที่ประชุมขุนนางแฟรงค์ที่เมืองซัวส์ของส์ กษัตริย์เปแปงที่ 3 จึงมีฐานะเป็นกษัตริย์โดยพระเมตตาของพระเจ้า (King by the Grace of God หรือ The Lord Anointed) ดังนั้น กษัตริย์แฟรงค์ราชวงศ์คาโรลิงเจียนจึงมีภาระหน้าที่พิเศษเพิ่มขึ้น คือ มีหน้าที่รับใช้พระเจ้า ผู้เป็นเจ้า พิทักษ์ปกป้องศาสนา และทะนุบำรุงศาสนจักร

กษัตริย์ที่มีความสามารถมากของราชวงศ์คาโรลิงเจียน คือ พระเจ้าชาร์ลเลอมาญ (Charlemagne หรือ Charles, The Great ค.ศ. 768—814) ผู้เป็นโอรสของกษัตริย์เปแปงที่ 3 ได้ขยายอาณาเขตของอาณาจักรแฟรงค์ออกไปอย่างกว้างขวาง ทำสงครามชนะพวกลอมบาร์ด ทางภาคเหนือของอิตาลี สะกัดกั้นการขยายตัวของพวกมัวร์ในสเปน ปรามปรามพวกอะวารั บาวาเรียนทางตะวันออก แซกซัน เดนส์ และพวกสลาฟทางเหนือ

ใน ค.ศ. 800 พระเจ้าชาร์ลเลอมาญได้เสด็จไปยังกรุงโรม ประเทศอิตาลี และได้รับการสวมมงกุฎจากสันตะปาปาลีโอที่ 3 (Pope Leo III) ที่วิหารเซนต์ปีเตอร์ ในขณะเดียวกัน ขุนนางโรมันที่เข้ามาร่วมประชุมได้เปล่งเสียงถวายพระพรว่า “To Charles Augustus Crowned by God, Great and Pacific Emperor of the Romans, Life and Victory” นอกจากนั้น สันตะปาปาลีโอที่ 3 ยังได้ทำพิธีราชาภิเษกทางศาสนาให้แก่พระเจ้าชาร์ลเลอมาญตามแบบประเพณีดั้งเดิมที่เคยปฏิบัติต่อจักรพรรดิแห่งจักรวรรดิโรมันโบราณ ซึ่งเท่ากับเป็นการรื้อฟื้นจักรวรรดิโรมันขึ้นใหม่อีกครั้งทางภาคตะวันตก ซึ่งเว้นว่างไปเป็นเวลา 324 ปี นับตั้งแต่จักรวรรดิโรมันอันยิ่งใหญ่ล่มสลายไปใน ค.ศ. 476 ในครั้งนี้เรียกว่า จักรวรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ (The Holy Roman Empire) มีคำว่า “ศักดิ์สิทธิ์” (Holy) เพิ่มเข้ามา เพราะมีพิธีศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนาที่สันตะปาปาเป็นผู้ทำพิธีให้ และเพื่อให้ชื่อแตกต่างจากจักรวรรดิโรมันโบราณ

ใน ค.ศ. 812 จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญได้รับการยอมรับจากจักรวรรดิโรมันตะวันออกว่าเป็นจักรพรรดิโรมันที่ถูกต้อง พระเจ้าชาร์ลเลอมาญไม่โปรดที่จะประทับอยู่ที่กรุงโรม จึงได้สร้างพระราชวังและเมืองหลวงใหม่ที่เมืองเอกซ์ ลา ชาเปล (Aix-la Chapelle) หรือเมือง

อาเคน (Archen) ซึ่งได้เลียนแบบมาจากเมืองคอนสแตนติโนเปิล และกลายเป็นกรุงโรมใหม่ (The New Rome) อยู่ในดินแดนเยอรมัน

ตำแหน่งขุนนางที่สำคัญในราชสำนัก มี 4 ตำแหน่ง คือ

1. ตำแหน่งเซนนิชัล (Seneschal) ดูแลพระราชวัง รับผิดชอบด้านทรัพย์สิน เสนอรับอาหาร และผลิตผลทางการเกษตร
2. ตำแหน่งบัทเลอร์หรือสจ๊วต (Butler หรือ Steward) ดูแลเรื่องเหล่าและเครื่องดื่ม
3. ตำแหน่งมาร์แชล (Marshall) ดูแลเรื่องม้าใช้และม้าศึก
4. ตำแหน่งแชมเบอร์เลน (Chamberlain) ดูแลทางด้านการคลัง

ตำแหน่งทั้ง 4 มีความสำคัญมาก เพราะราชสำนักของพระเจ้าชาร์ลเลอมาญไม่ได้อยู่ที่พระราชวังหรือเมืองใดโดยเฉพาะ แต่จะเคลื่อนที่อยู่เสมอเพื่อสะดวกในการสอดส่องดูแลอาณาจักรได้ทั่วถึงและการทำสงครามกินดินแดนต่าง ๆ จนมีคำกล่าวที่ว่า “พระเจ้าชาร์ลเลอมาญรับมรดกของชนเผ่าแฟรงค์ที่ชอบใช้ชีวิตบนหลังม้า”

การปกครองส่วนภูมิภาค แบ่งจักรวรรดิออกเป็น

1. มณฑล (District) มีดยุก (Duke) เป็นผู้ปกครองดินแดนใหญ่
2. เคาน์ตี (County) มีเคาน์ (Count) เป็นผู้ปกครอง อาจจะได้รับแต่งตั้งจากเมืองหลวงหรือขุนนางท้องถิ่น
3. มาร์ช (March) มีมาร์เกรฟ (Margrave) เป็นผู้ปกครองเมืองหน้าด่าน ได้รับสิทธิสร้างป้อมและกำแพงเมืองได้
4. ฮันเดร็ด (Hundred) มีไวคาร์ (Vicar) เป็นผู้ปกครอง และไวเคาน์ (Vicount) เป็นผู้ช่วย

ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

มีตำแหน่งมิสสิ โดมินิซี (Missi Dominici) เป็นตำแหน่งขุนนางต่างพระเนตรพระกรรณของจักรพรรดิในการตรวจราชการท้องถิ่น มีหน้าที่สำคัญ คือ

1. สอดส่องดูแลพฤติกรรมของดยุก เคาน์ มาร์เกรฟ ผู้พิพากษา และข้าหลวงท้องถิ่น
2. เป็นสื่อกลางระหว่างประชาชนกับจักรพรรดิ เพราะเป็นผู้นำข้อราชการใหม่ ๆ ไปประกาศให้ประชาชนท้องถิ่นได้ทราบ

3. มีอำนาจตรวจสอบ สอบถาม เปลี่ยนแปลงแก้ไขการปกครองท้องถิ่นโดยเรียกประชุมเสรีชนในท้องถิ่น และให้คำปรึกษาข้าราชการในระหว่าง 3-4 เดือนที่ไปประจำอยู่ในท้องถิ่น

ด้านเศรษฐกิจและการคลัง

เศรษฐกิจส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับเกษตร การค้ามีบ้างแต่ไม่ค่อยก้าวหน้ามากนัก เพราะถูกรบกวนจากพวกซาราเซ็น

การคลัง ยังไม่มีการแยกเงินส่วนพระองค์ของกษัตริย์ออกจากเงินแผ่นดิน กษัตริย์ใช้เงินส่วนใหญ่มาจากทรัพย์สินส่วนพระองค์ซึ่งได้มาจากที่ดิน นอกจากนี้ยังมีของขวัญจากขุนนาง บรรณาการจากต่างชาติ และผู้มาประชุมประจำปี

ด้านการศึกษาและวัฒนธรรม

พระเจ้าชาร์ลเลอมาญให้การสนับสนุนการศึกษาและศิลปวัฒนธรรม มีการคัดลอกหนังสือ การประดิษฐ์ตัวอักษรคาโรลิงเจียน การสร้างโรงเรียนสำหรับคนชั้นสูง ส่งเสริมการสร้างห้องสมุด และรื้อฟื้นความรู้โบราณของกรีกและโรมัน

ผลงานด้านการศึกษาและศิลปวัฒนธรรมครั้งนี้ เรียกว่า การฟื้นฟูศิลปวิทยาการคาโรลิงเจียน (The Carolingian Renaissance) ตั้งแต่ศตวรรษที่ 8-9 ความเจริญก้าวหน้ายังคงอยู่ในวงแคบของคนกลุ่มเล็กที่ไม่อาจเทียบได้กับการฟื้นฟูศิลปวิทยาการในยุคใหม่ในศตวรรษที่ 16 แต่อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการศึกษาและศิลปวัฒนธรรมครั้งนี้เปรียบประดุจแสงเทียนน้อยนิดที่ให้ความสว่างท่ามกลางความมืดมนของยุคกลางตอนต้น

ความเสื่อมของอาณาจักรแฟรงก์ภายหลังจักรวรรดิชาร์ลเลอมาญ

อาณาจักรแฟรงก์อ่อนแอลงภายหลังสมัยพระเจ้าชาร์ลเลอมาญ มีการแบ่งดินแดนหลายครั้งให้ทายาทที่เป็นชาย การแบ่งดินแดนครั้งสำคัญ คือ การทำสนธิสัญญาแวร์ดัง ค.ศ. 843 (The Treaty of Verdun of 843) แบ่งอาณาจักรแฟรงก์ออกเป็น 3 ส่วนตามจำนวนโอรสของพระเจ้าหลุยส์ผู้ใจบุญ (Louis, the Pious)

1. จักรพรรดิโลทาร์ (Lothair) ได้ดินแดนราชอาณาจักรกลาง ได้แก่ ดินแดนส่วนใหญ่ของอิตาลี เคนมาร์ก และเนเธอร์แลนด์ พร้อมกับตำแหน่งจักรพรรดิ

2. กษัตริย์ชาร์ลหัวล้าน (Charles, The Bald) ได้ดินแดนตะวันตกของแม่น้ำไรน์ จนถึงคาบสมุทรไอบีเรีย ได้แก่ ดินแดนส่วนใหญ่ของฝรั่งเศสและสเปน

3. กษัตริย์หลุยส์เยอรมัน (Louis, the German) ได้ดินแดนตะวันออกของแม่น้ำไรน์ ได้แก่อินแดนส่วนใหญ่ของเยอรมัน

ความสำคัญของสนธิสัญญาแวร์ดัง ค.ศ. 843

ความเป็นเอกภาพของอาณาจักรแฟรงค์แห่งราชวงศ์คาโรลิงเจียนสลายไป ไม่มีมาตรการใดกำหนดความแตกต่างระหว่างจักรพรรดิกับกษัตริย์ ประมุขของแต่ละอาณาจักรมีอำนาจและบารมีเท่าเทียมกัน

2. ทศนคติเกี่ยวกับ “จักรวรรดิสากล” และ “สถาบันจักรพรรดิ” เสื่อมลง ตำแหน่งจักรพรรดิมีความสำคัญเท่ากับตำแหน่งกษัตริย์ทั้งในด้านศักดิ์ศรีและอำนาจ

3. เริ่มพัฒนาการของความเป็นเอกเทศของภูมิภาคต่าง ๆ ที่มีพลเมืองหลายชาติและหลายภาษา

4. การแบ่งอาณาจักรแฟรงค์ตามสนธิสัญญาแวร์ดังเท่ากับเป็นการแบ่งแผนที่ยุโรปอย่างกว้าง ๆ ปัจจุบันเป็นประเทศฝรั่งเศส เยอรมัน และประเทศต่าง ๆ ที่อยู่ระหว่างดินแดนทั้ง 2 นี้ ตั้งแต่เดนมาร์ก เนเธอร์แลนด์ จนถึงอิตาลี

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3

1. ให้นักศึกษาตอบว่าอาณาจักรแฟรงค์แบ่งออกเป็นกษัตริย์ และใครเป็นปฐมกษัตริย์
2. ให้นักศึกษาอธิบายถึงความสำคัญของจักรพรรดิชาร์ลเลอมาญ

สรุป

ยุโรปยุคกลางเริ่มต้นด้วยการรุกรานของพวกอนารยชนเผ่าเยอรมันที่เข้ามายึดครองดินแดนต่าง ๆ ของจักรวรรดิโรมันตะวันตก ซึ่งได้ล่มสลายไปใน ค.ศ. 476 พวกอนารยชนหลายกลุ่มได้จัดตั้งบ้านเรือนตามบริเวณต่าง ๆ ในยุโรป อนารยชนเผ่าแฟรงค์มีความสามารถมาก ได้ตั้งอาณาจักรแฟรงค์ในบริเวณแคว้นกอลเป็นผลสำเร็จ ได้สร้างความเจริญให้แก่ยุโรปในด้านต่าง ๆ ท่ามกลางความไม่สงบของยุคกลาง โดยมีกษัตริย์ที่มีความสามารถมาก เช่น พระเจ้าชาร์ลเลอมาญ เป็นต้น

1. เทพเจ้าสูงสุดของพวกอนารยชนคือใคร
 1. สุริยเทพ
 2. เทพทิว
 3. เทพธอร์
 4. เทพโอเดน
 2. ความสำคัญของสนธิสัญญาแวร์ดัง ค.ศ. 843 คืออะไร
 1. จักรพรรดิมีฐานะสูงกว่ากษัตริย์
 2. ความเป็นเอกภาพของอาณาจักรแฟรงค์เสื่อมไป
 3. เกิดการแย่งชิงอำนาจกันระหว่างกษัตริย์และขุนนาง
 4. มีการรวมอำนาจไว้ที่ศูนย์กลาง
-